

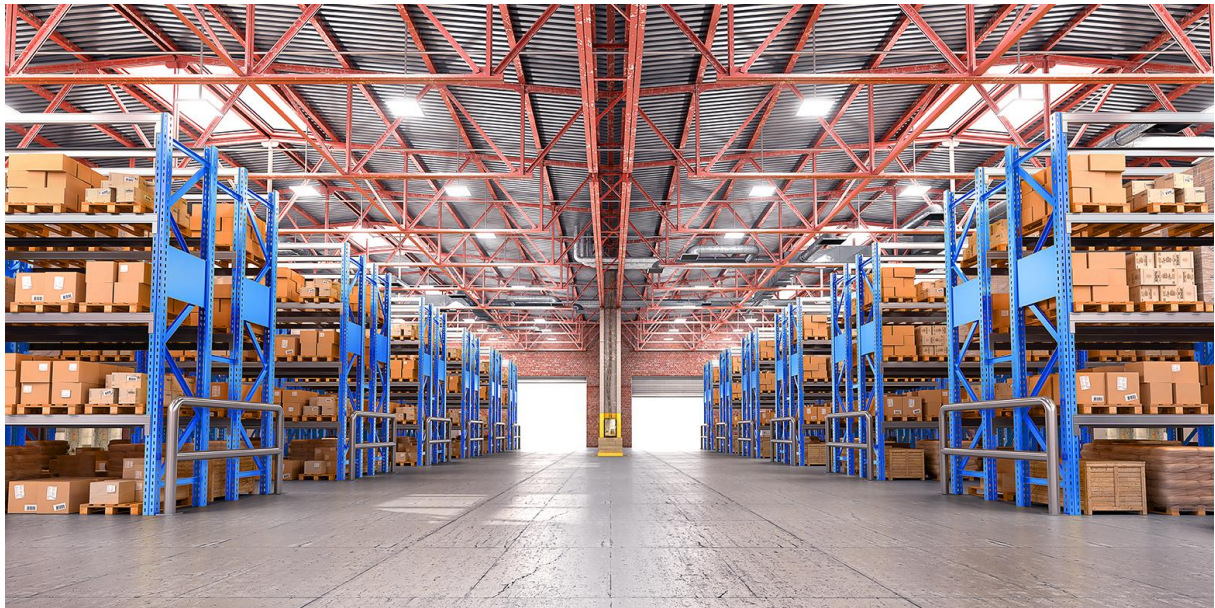
Door Jan de Waard

Samen stellingen bedenken

Inleiding

In deze lesbrief ga je samenstellingen bedenken. Wat zeg je? Staat er in de titel iets heel anders? O ja, ik zie het. Daar staat dat we samen stellingen gaan bedenken. Dat is niet wat ik bedoel.

Stellingen staan in magazijnen. Of worden bedacht door wijsneuzen als Pythagoras. Dat krijg je er dus van als je samenstellingen uit elkaar haalt: spraakverwarring en misverstanden!

Opzet van de lesbrief

In deze lesbrief leer je wat samenstellingen zijn en dat samenstellingen kunnen leiden tot spraakverwarring. Je leert ook dat samenstellingen absurd lange woorden kunnen opleveren. Tot slot leer je dat er door de invloed van het Engels (waarin samenstellingen los worden geschreven) in Nederland inmiddels heel veel fouten worden gemaakt op dat gebied.

Doelgroep

Deze lesbrief is geschikt voor vmbo-t leerjaar 1 en 2 en vmbo-k leerjaar 3 en 4.

Opdracht 1

- a** Een samenstelling is een woord dat is samengesteld uit twee of meer zelfstandige woorden. Lees de tekst van de inleiding nog een keer. Welke samenstellingen lees je?
- b** Schrijf achter elke samenstelling uit de inleiding de zelfstandige woorden waaruit hij is samengesteld.

Doe het zo

lesbrief: les - brief

Opdracht 2

Welke samenstelling zie je op elke foto?

a

b

c

d

e

Opdracht 3

Bedenk zo veel mogelijk samenstellingen met de volgende woorden.

dames - arm - hand - bal - schoen - voet - tennis - linker - band

Opdracht 4

Met samenstellingen kun je een kettingspel spelen.

Dat gaat zo: Bedenk een samenstelling van twee woorden. Bijvoorbeeld: druip**neus**. De volgende speler moet een nieuwe samenstelling maken met het laatste deel van jouw samenstelling als beginwoord. Bijvoorbeeld: **neus**vleugel. Nu ben jij weer aan de beurt. Jij zegt vleugels**pits**, enzovoort.

Je kunt dit spel ook met drie of vier spelers spelen. Wie vastloopt, is af.

Opdracht 5

- a** Bedenk vijf samenstellingen die uit drie of vier zelfstandige woorden zijn samengesteld.
Voorbeeld: voetbalschoenenwinkel (voet - bal - schoenen - winkel).
- b** Bedenk drie samenstellingen die zo veel mogelijk letters hebben.
Bijvoorbeeld: levensverzekeringsmaatschappijen.
Dit woord bestaat uit 32 letters (en het zijn toch maar drie woorden).
De samenstellingen zijn goed als je ze op internet als zoekwoord gebruikt en ze dan ook echt vindt.

Opdracht 6

Soms weet je niet direct hoe je een samenstelling moet uitspreken. Dat komt doordat de delen niet duidelijk zijn. Hieronder staan vijf samenstellingen die niet correct in delen zijn opgesplitst. Schrijf de samenstelling op, zonder spaties ertussen, dus alle letters achter elkaar. Zet erachter wat de juiste zelfstandige woorden zijn, met - ertussen, zoals in opdracht 1.

- a** hoge drukke tel
b slabe stek
c strop op
d polle pels
e Inge ving

Opdracht 7

In het Engels worden samenstellingen bijna altijd los geschreven.
Bijvoorbeeld: een *jongensboek* is een *boy's book* en *meisjeskleding* is *girl's clothing*.

Omdat we in Nederland vaak Engels horen (in films, tv-series, songteksten, enzovoort) gaan veel mensen in het Nederlands de samenstellingen ook uit elkaar halen. Dat levert soms komische misverstanden op.
Schrijf achter elke zin de samenstelling op zoals hij geschreven had moeten zijn.

- a** Ik doe een cursus naakt modeltekenen.
b Bij Gamma nu gratis zware spullendoos.
c Ik liet gisteren pas foto's maken.
d Konijnen bouten in pruimensaus.
e Hoofd verdachte al een week spoorloos.
f Dames pakken steeds populairder.
g Verkoopt u enkel sokken?
h Kerst stukmaken echt iets voor bejaarden.
i Rijbewijs voor zeventien jarigen.

Opdracht 8

Ga zelf op zoek naar ten onrechte uit elkaar gehaalde samenstellingen. Je kunt zoeken op internet, maar ook in winkelstraten en op andere plaatsen kom je ze tegen. Wat dacht je bijvoorbeeld van deze twee? Als je er een ziet, maak een foto!

Kijk voor inspiratie op <https://tallsay.com/page/4294967829/onjuist-spatiegebruik-of-on-juist-spatie-gebruik>.